

УДК 658.512.2

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ
СУЧАСНОГО ОДЯГУ НА ОСНОВІ УГОРСЬКОГО КОСТЮМУ

Білей-Рубан Н. В., Сєдохова Є. В.

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

Мета. Дослідження основних теоретико-методологічних принципів художнього проектування сучасного одягу на основі етноособливостей і їх застосування в сучасному дизайні одягу на прикладі угорського костюму; розробка класифікації методів художнього проектування, визначення їх перспектив у розвитку проектування сучасних виробів святкового призначення з етно-дизайнерською компонентою.

Методика. Дослідження базувались на системному аналізі і методах художнього проектування сучасного одягу на основі народного строю, загальній методології дизайну одягу.

Результати. Структуризованими є етапи проектування одягу із зазначенням складових, щодо проектування сучасного одягу на основі народного костюму. Представлено обґрунтування та практичне застосування методів художнього проектування при розробці сучасних моделей одягу на прикладі угорського костюму Соболч–Сотмар Березької області, яка межує із Закарпатською областю України. Запропоновано хід виконання графічної проектної роботи як теоретико-методологічної основи розробки сучасного одягу з етноелементами.

Наукова новизна. Проаналізовано етапи проектування одягу, запропоновано найефективніші методи художнього проектування і визначено перспективи їх розвитку та особливості при розробці сучасних моделей одягу на основі етноелементів.

Практичне значення полягає в тому, що розроблено та апробовано методологію графічної проектної роботи для розробки сучасного одягу з етноелементами та показано реалізацію методів художнього проектування.

Ключові слова: методи художнього проектування, етноособливості, угорський костюм, мода, етно-дизайнерська компонента

Соціально-культурні зміни відобразилися в дизайні, технології та процесі виробництва костюму та семантичній сутності одягу. В зв'язку з появою нових технологій та формування іншого ідеологічного середовища змінилися традиційні уявлення про принципи та методи моделювання одягу. У виробництві модного костюму з'явився новий, поки що не достатньо-вивчений напрямок концептуального костюму, що обумовило актуальність розгляду як теоретичних установок цього явища, так і дослідження можливостей практичного застосування отриманих даних.

При проектуванні одягу святкового та повсякденного призначення з етноелементами, слід конкретизувати вимоги та визначити показники, надавши при цьому перевагу інформаційно-естетичним функціям.

Ці функції становлять основу групи споживчих вимог, які визначають ефективність використання виробу за призначенням, його естетичну досконалість, практичну корисність та безпеку експлуатації. Група виробничих вимог спрямована на оптимальність витрат, на рівень якості виготовлення, реалізації виробу; на конструкторсько-технологічні вимоги, відповідність яким визначається конструктивними особливостями виробу, методами обробки виробу, матеріалоемністю та експлуатаційними властивостями матеріалів [1].

У випадку проектування сучасних ансамблів одягу з етноелементами поділ вимог на споживчі та виробничі є занадто узагальненим. Для визначення та конкретизації вимог, якими потрібно керуватися в проектуванні костюму з врахуванням етнотрадицій слід систематизувати номенклатуру показників, яка найбільш характеризуватиме костюм з етноелементами. При цьому, критерії підбираються з врахуванням особливостей проектування сучасного одягу в етностилі.

Першою в світовій практиці з моделювання костюму на основі традицій національного костюму звернулася Н.П. Ламанова, яка розробила основні принципи проектування сучасного одягу.

На сьогоднішній час відомо ряд робіт, виконаних в області проектування національного одягу і його трансформації в процесі проектування сучасного одягу.

Зокрема, Ф.М. Пармоном проведений цілий ряд теоретичних та експериментальних досліджень і визначені шляхи творчої трансформації народного костюму при створенні сучасних моделей та колекцій одягу.

Розв'язання питання теорії і практики українського художнього моделювання, нові навчальні концепції художнього проектування костюму представляють науковці Львівської національної академії мистецтв, а саме З.О. Тканко, О.О. Коровицький в своїх роботах [2].

Багатолітня практика розвитку народних традицій у моделюванні костюма показала велику продуктивність народного одягу як джерела творчості у створенні сучасних моделей [2]. Народний костюм став невичерпним джерелом натхнення для сучасних дизайнерів. Серед українських дизайнерів, які збагачують світові тенденції моди використанням етно-дизайнерської компоненти народного костюму в розробці сучасних колекцій лідерами є Лілія Пустовіт, Ірина Каравай, Роксолана Богуцька, Люба Чернікова, Дизайн-студія «Світло», «Посаг» та інші.

Отже, для досягнення естетичної якості сучасного одягу необхідним стає визначення методології процесу художнього проектування сучасного костюму на основі етноособливостей. При цьому, важливим результатом такого процесу є характеристика теоретико-методологічних основ розробки сучасного одягу з етноелементами.

Постановка завдання

Метою науково-пошукової роботи є визначення особливостей проектування сучасного одягу на основі народного угорського костюму, враховуючи те, що при його розробці основну значущість вимог складають естетичні та конструктивно-технологічні вимоги, так як вони являються найбільш інформативними з точки зору споживчих вподобань. Одним із проектних завдань сучасного дизайнера є те, що він повинен інтерпретувати етномотиви, відобразити самостійне бачення народного строю, яке може проявитися в крої, силуеті та колористичному вирішенні. Розробка принципово нових рішень одягу на основі етноелементів народного костюму опирається на глибоке дослідження та особливості їх конструктивного та художньо-колористичного вирішення.

Результати досліджень

Суттєвим недоліком в досягненні естетичної якості сучасного одягу є те, що при його проектуванні всі досліджені раніше методи та етапи процесу проектування визначаються та регламентуються переважно технічним, інженерно-конструктивним аспектами цього процесу, ніяким чином не враховуючи його художньо-творчу основу. Саме такою роллю угорського народного костюма обумовлюється актуальність дослідження процесу його інтерпретації та використання цих досліджень в реальних умовах проектування одягу.

З іншого боку, малодослідженим на сьогодні залишається механізм та засоби і методи проектування одягу на основі народного костюму та їх наукове обґрунтування.

Сучасний процес проектування запозичує надбання з різних наук. Зокрема з соціології – методи прогнозування, образно-асоціативні методи, що дозволяють наповнити форму соціокультурним змістом [3]. Конкретизація послідовності проектування одягу представлена на рисунку 1. При цьому, виділеними є складові, які являються значущими саме для проектування жіночого костюму з врахуванням особливостей джерела творчості, а саме – угорського народного костюму Соболч-Сотмар Березької області, яка межує із Закарпатською областю України.

Рис. 1. Етапи проектування одягу на основі народного костюму (початок)

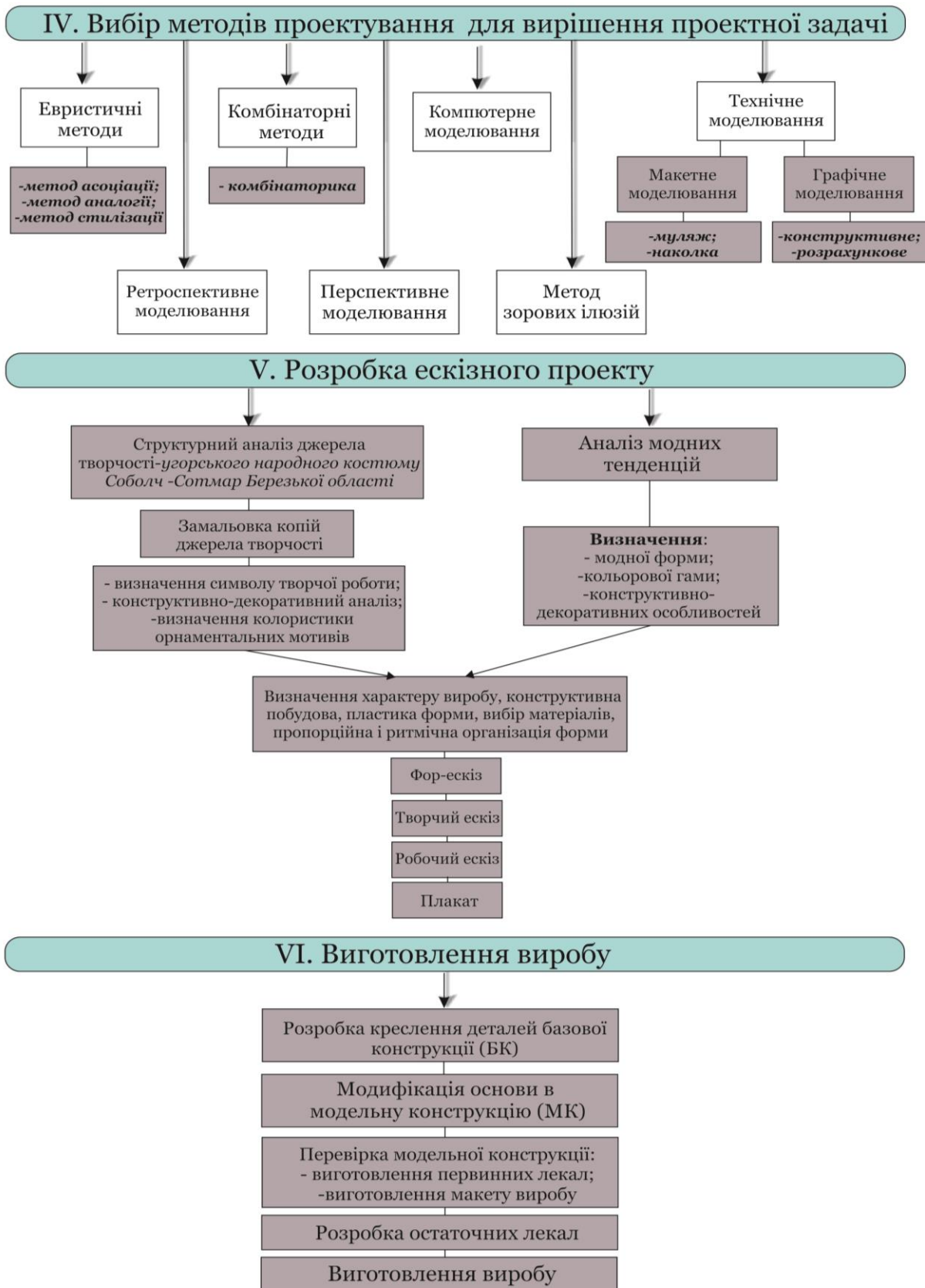

Рис. 1. Етапи проектування одягу на основі народного костюму (продовження)

Відомо, що *аналіз допроектної ситуації* проводиться на початковому етапі проектування де порівнюються дані про бажані функції речей, комплекс речей, зовнішній вигляд проєктованого виробу тощо. Допроєктний аналіз включає: *аналіз сучасних тенденцій моди*, що дає можливість виявити недоліки існуючих моделей аналогів з урахуванням побажань споживачів; *функціональний аналіз* визначається способом використання виробу; *соціально-економічний аналіз* визначає тип споживача; *функціонально-вартісний аналіз* визначає потребу населення у виробі, і затрати на нього; *аналіз форми* полягає в дослідженні та виведенні базової форми, визначенні варіантів композиційних та конструктивних вирішень виробів; *технологічний аналіз* включає аналіз основних матеріалів і способів виготовлення виробу. Як видно з рис. 1 другий етап – це *синтез результатів у певних типах формоутворення*. Після проведеного допроектного аналізу результати упредметнюються (процес структуроутворення) та гармонізуються (процес композиції).

Методи синтезу можуть бути *системного характеру* (комбінаторні, аналогові), як у даному випадку, або *спонтанно-інтуїтивні* (асоціативні). Відбувається процес уявного упорядкування проєктних відомостей, відібраних при аналізі, і з'єднання їх в єдине ціле – *проєктний образ*. Структуроутворення одиничних предметів і є формоутворенням.

У процесі синтезу результати проведених досліджень реалізуються відповідно до *врахованих факторів формоутворення* а саме: *функціональних, технічних, ергономічних*.

Третій етап – *визначення основних завдань проєкту*. При цьому метою проектування може бути як *модернізація існуючого виробу*, тобто надання йому більш сучасного вигляду, так і *розробка абсолютно нового виробу* на основі принципово нової постановки завдань або невідомого раніше технологічного принципу. Визначаються насамперед призначення, функції та вимоги до проєктованого виробу. У даній роботі основним завданням є розробка сучасного костюму з етноелементами угорського народного костюму, який призначений для святкових, урочистих та повсякденних подій. Тому і основними вимогами до проєктованих виробів є естетичні, конструктивно-технологічні та економічні вимоги.

На четвертому етапі *визначаються методи проектування для вирішення проєктної задачі*. При проектуванні сучасного одягу з етноелементами на основі народного костюму актуальними є такі методи проектування: *евристичні (метод асоціації, метод аналогії, метод стилізації)*, комбінаторні (*комбінаторика*), технічне

моделювання, яке включає макетне (*муляж, наколка*), конструктивне (*конструктивне, розрахункове*).

На п'ятому етапі відбувається *розробка ескізного проекту*, що включає структурний аналіз джерела творчості, а саме народного костюму угорців Соболя-Сотмар Березької області; замальовку копій джерела творчості, визначення символу творчої роботи, визначення конструктивних та декоративних особливостей народного одягу, визначення колористики орнаментальних мотивів.

Після структурного аналізу джерела творчості та аналізу сучасних тенденцій моди, визначається характер виробу його конструктивне вирішення: пластика форми, сучасні матеріали, пропорціональність і ритмічність організації форми. Виявляється композиційний центр та виконується ескізна проробка моделей, що включає розробку: *фор-ескізів* – перші ескізи, начерк ідеї форми, в якому відображається форма в силуетному вирішенні, або її фрагмент; *творчих-ескізів* – розробки композиції форми виробу з більш детальним позначенням форми, пропорції, можливо в кольорі з більш виділеними лініями і формами.

Завершальним етапом проектування сучасного костюму на основі етноособливостей народного костюму є втілення ескізів у *готовий виріб*.

Для вирішення проектної задачі, створення ескізів моделей одягу існує багато різних методів проектування одягу. Саме тому при виборі найефективнішого методу для розробки костюму з етноелементами, необхідно проаналізувати існуючі методи і відфільтрувати ті, якими найкраще керуватися в подальшій роботі.

Для вирішення поставленого перед нами завдання, доцільно використовувати поєднання декількох методів проектування одягу. Сучасні методи проектування одягу представлено на рис. 2 [4; 5; 6].

Одними із найбільш вживаних методів проектування сьогодні є евристичні методи, які дозволяють розбудити ініціативність, розкрити індивідуальні творчі здібності, розвинути логіку мислення в професійному напрямку.

Серед інноваційних методів проектування в дизайні виділяється перспективне моделювання, яке займається вивченням бажаних перспектив розвитку суспільства та розробляє проекти, які можуть сприяти досягненню цих перспектив.

Представлене узагальнення художніх методів проектування на рис. 2 вказує на велику їх кількість, які в процесі проектування допомагають втілити задум в життя.

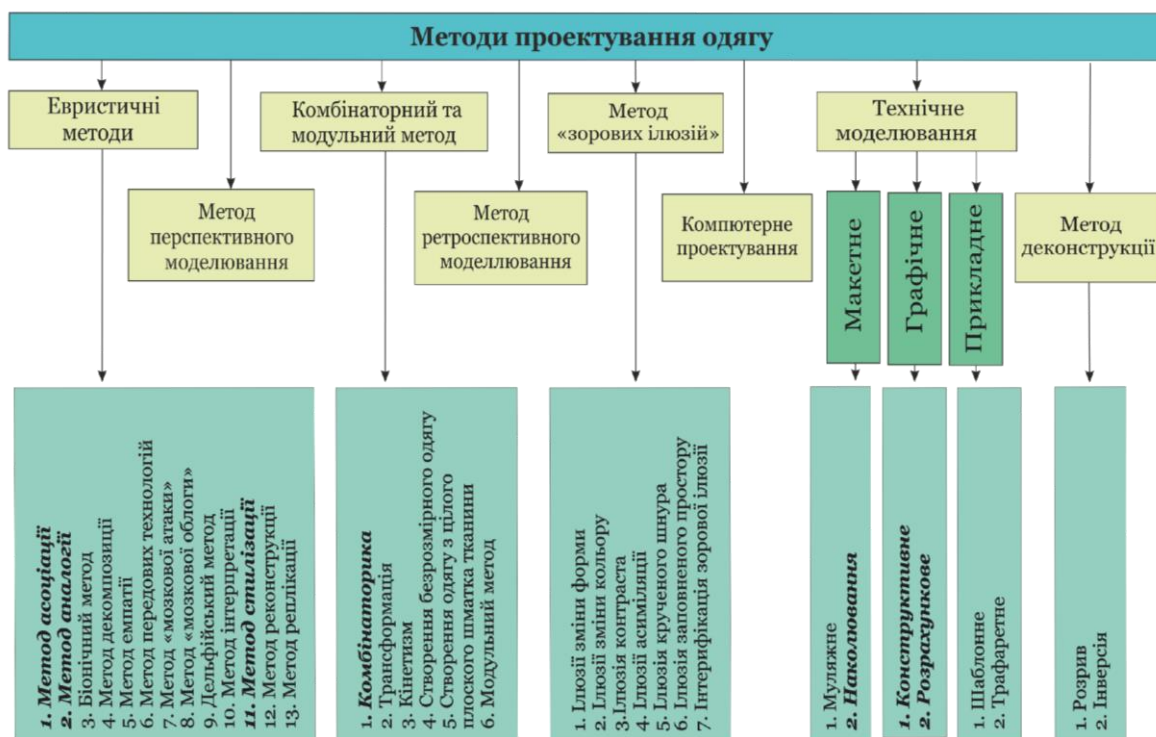

Рис. 2. Методи проектування одягу

Виходячи з аналізу методів констатуємо, що доцільним, при проектуванні сучасного костюму з етноелементами, використати комбінацію евристичних та сучасних методів проектування. Також важливим є застосування комбінаторних методів – методу комбінаторики та макетного методу – наколювання, принцип якого можна використати вже на початковому етапі проектування одягу в матеріалі. Використання конструктивного моделювання дозволить спроектувати нове конструктивне рішення виробу, та вдосконалити функціональні його характеристики.

При проектуванні сучасного костюму на основі етноелементів, відбувається процес творчого переосмислення традицій народного костюму з урахуванням сучасних тенденцій моди. При цьому потрібно прагнути до того, щоб національні мотиви в моделях більше вгадувалися, ніж акцентувалися.

Для розробки сучасного костюму на основі народного угорського строю обрано такі методи проектування, як: метод асоціації, аналогії, стилізації, комбінаторики та технічне моделювання.

Метод асоціації. У ході виконання поставлених завдань, а саме розробки сучасного костюму на основі народного, асоціації виникають різні: предметні,

абстрактні, психологічні, ірреальні. В даному випадку джерелом для створення асоціативних образів виступає народний костюм, ідеї викликають прийоми формотворення основних компонентів одягу.

Асоціації, які виникли при формуванні ідеї представлені на рисунку 3.

Рис. 3. Асоціації на джерело творчості

Метод аналогій. Аналогічне вирішення з народним костюмом можна відстежити в конструктивному вирішенні базових форм, що проявляється у використанні характерних членувань, у використанні декоративних вставок, складок та декоративному оздобленні зі збереженням місця розташування декору та орнаментальних мотивів з народним одягом. Аналогічні вирішення сучасного костюму з народним представлено на рисунку 4.

Метод стилізації. У якості стилізації угорського народного костюму виступає його декоративне оздоблення зі збереженням розташування на тих конструктивних поділах, що й в народному одязі.

У даній роботі запропонована художньо-колористична та композиційна стилізація угорської вишивки Соболч-Сотмар Березької області (рис. 5, 6). Для стилізації обрані такі структурні компоненти вишивки як: дерево життя, квіти троянди, незабудки, братки, конвалії, гілки та листя рослин.

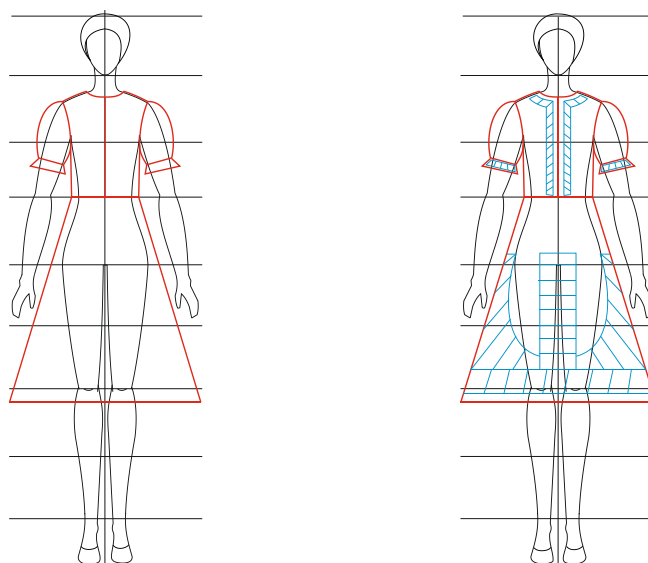

Рис. 4. Базова форма костюму з характерним місцем розміщення декору

Рис. 5. Варіанти стилізованих рядів структурних компонентів угорської вишивки Собољч-Сотмар Березької області

Рис. 6. Варіанти стилізованих рядів композиційних вирішень угорської вишивки Собољч-Сотмар Березької області

Застосування *комбінаторного методу* або методу комбінацій (рис. 7) в даній роботі, полягає в пошуку нових, різноманітних комбінацій композиційних вирішень вишивки на основі стилізованих структурних компонентів визначених форм та елементів у певному порядку шляхом перестановок, вставок, поєднань, групувань, переворотів, комбінування, пропорційних членувань всередині базової форми.

Для втілення ескізного задуму в готовий виріб, необхідним є застосування методу технічного моделювання. Цей метод дає можливість правильно «прочитати» ескіз, отримати деталі крою для наступного формування об'ємної форми одягу.

Рис. 7. Варіанти композиційних рішень вишивки методом комбінаторики

В даній роботі доцільним є використання графічного та макетного методу моделювання для розробки сучасного одягу з врахуванням етноособливостей угорського народного костюму.

Отже, визначивши найефективніші методи проектування одягу для розробки сучасного костюму, можна втілювати наступні етапи проекту.

Результатом наступного етапу роботи буде розробка творчих ескізів святкової та повсякденної колекції одягу з використанням елементів угорського народного костюму, його конструктивного та художньо-колористичного оформлення у поєднанні з обраними методами проектування.

Для отримання якісного кінцевого результату запропоновано такий хід виконання графічної проектної роботи:

1. Збір матеріалу по джерелу творчості та його структурний аналіз.

Види робіт: виконання замальовки-копії джерела творчості; визначення символу творчої роботи; виконання конструктивно-декоративного аналізу; визначення колористики джерела творчості.

2. Аналіз модних тенденцій.

Види робіт: визначення модної форми; визначення кольорової гами; визначення конструктивно-декоративних особливостей.

3. Розробка серії фор-ескізів ансамблів одягу засобами образно-асоціативного, аналогічного, стилізованого та комбінаторного рішення джерела творчості, створюючи різні візуальні сприйняття форми за рахунок конструктивного поділу; пропорційного членування; силуету; орнаменту та декору.

4. Розробка серії творчих ескізів моделей одягу з використанням: пластики та формотворчих ліній (конструктивно-декоративних та силуетних); художньо-колористичного вирішення; доповнюючих елементів; вирішення основного задуму та художнього образу моделей одягу; принципів формування та декорування костюму.

5. Розробка рекламного проекту.

Висновки

1. Структуризовано етапи проектування одягу із зазначенням складових, щодо проектування сучасного одягу на основі народного костюму. При цьому, запропоновано найефективніші методи художнього проектування, використання яких апробовано при розробці сучасних моделей одягу на основі угорського костюму Соболч-Сотмар Березької області, яка межує із Закарпатською областю України.

2. Розроблено прийоми застосування обраних методів, а саме: методу асоціації, аналогії, стилізації та комбінаторики для формування дизайнерської ідеї. При цьому, обґрунтовано хід виконання графічної проектної роботи, яка передбачає таку методологічну послідовність: збір матеріалу по джерелу творчості та його структурний

аналіз, аналіз модних тенденцій, розробку серії фор-ескізів моделей одягу на основі методів проектування, розробку серії творчих ескізів та розробку рекламного проекту.

Список використаних джерел

1. Агошков Л. О. Проектування одягу раціональними серіями. Навчальний посібник. / Л. О. Агошков, М. В. Колосніченко, Г. І. Кононенко. – К. : Арістей, 2008. – 116 с.
2. Тканко З. Моделювання костюма в Україні ХХ століття. Навчальний посібник. / З. Тканко, О. Коровицький. – Львів : Брати Сиротинські і К, 2000. – 96 с.
3. Сушан А. Т. Інженерне проектування швейних виробів: Навчальний посібник. – К.: Арістей, 2005. – 172 с.
4. Гусейнов Г. М. Композиция костюма. / Гусейнов Г. М., Ермилова В. В., Ермилова Д. Ю. – М.: Издательский центр. «Академия», 2004. – 432 с.
5. Рачицкая Е. И. Моделирование и художественное оформление одежды / Е. И. Рачицкая, В. И. Сидоренко. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 608 с.
6. Ермилова В. В. Моделирование и художественное оформление одежды : Учебное пособие / В. В. Ермилова, Д. Ю. Ермилова. – Москва : Академия, Мастерство, Высшая школа, 2000. – 184 с.

References

1. Ahoshkov L.O., Kolosnichenko M.V. & Kononenko H.I. (2008). *Proektuvannia odiahu ratsionalnyu seriiamy. Navchalnyi posibnyk* [Design of Clothes with rational series. Educational tutorial] – Kiev: Aristei [in Ukraine].
2. Tkanko Z. & Korovytskyi O. (2000). *Modeliuvannia kostiuma v Ukraini XX stolittia. Navchalnyi posibnyk*. [Modeling of a costume in the twentieth century Ukraine. Tutorial] – Lviv: Sirotinsky Brothers and Co. [in Ukraine].
3. Sushan A.T. (2005). *Inzhenerne proektuvannia shveinykh vyrobiv: Navchalnyi posibnyk* [Engineering design of sewing products: Manual.] / – Kiev: Aristei [in Ukraine].
4. Huseinov H.M., Ermylova V.V. & Ermylova D.Yu. (2004). *Kompozytsyia kostiuma* [Costume composition]. – Publishing Center “Academy” [in Russian].
5. Rachtyskaia E.Y. & Sydorenko V.Y. (2002). *Modelyrovanye y khudozhestvennoe oformlenye odezhd* [Modeling and decoration of clothes] – Rostov-na-Donu [in Russian].
6. Ermylova V.V. & Ermylova D.Yu. (2000). *Modelyrovanye y khudozhestvennoe oformlenye odezhd : Uchebnoe posoby*e [Modeling and decoration of clothes: Manual] – Moscow: Academy, Mastery, Higher school [in Russian].

Bilei-Ruban Nataliia
natalija.ruban@gmail.com
Mukachevo state university

Siedoukhova Yevheniia
szivecskem1972@gmail.com
Mukachevo state university

Методологические аспекты художественного проектирования современной одежды на основе венгерского костюма

Билей-Рубан Н. В., Седоухова Е. В.

Мукачевский государственный университет, г. Мукачево

Цель. Исследование основных теоретико-методологических принципов художественного проектирования современной одежды на базе этноособенностей и их применение в современном дизайне на примере венгерского костюма; разработка классификации методов художественного проектирования, определение их перспектив в развитии проектирования современных швейных изделий праздничного назначения с этно-дизайнерской компонентой.

Методика. Исследования основаны на системном анализе методов художественного проектирования современной одежды на базе народного костюма, общей методологии дизайна одежды.

Результаты. Структурированы этапы проектирования одежды с выделением составляющих проектирования современной одежды на базе народного костюма. Представлено обоснование и практическое применение методов художественного проектирования при разработке современных моделей одежды на примере венгерского костюма Соболч-Сотмар Берегской области, граничащей из Закарпатской областью Украины. Предложено ход выполнения графической проектной работы как теоретико-методологической основы разработки современной одежды с этноэлементами.

Научная новизна. Проанализированы этапы проектирования одежды, предложено наиболее эффективные методы художественного проектирования и определены перспективы их развития и особенности при разработке современных моделей одежды с использованием этноэлементов.

Практическое значение состоит в том, что разработана и апробирована методология графической проектной работы для создания современной одежды с этноэлементами и предложена реализация методов художественного проектирования.

Ключевые слова: методы художественного проектирования, этноособенности, венгерский костюм, мода, этно-дизайнерская компонента

Methodological aspects of modern clothes' artistic design on the basis of hungarian costume

Bilei-Ruban N., Siedoukhova Ye.

Mukachevo state university, Mukachevo

Purpose. Investigation of theoretical and methodological principles of modern clothes' artistic design on the basis of ethno features and their application in modern clothing design on the example of the Hungarian costume; developing the classification of artistic design methods, defining their perspectives in the development of modern holiday products' design with an ethno component.

Methodology. The research has been based on a systematic analysis of the modern clothes artistic design' methods which are based on the national background and general methodology of clothing design.

Findings. The presented article structurally describes the stages of clothes' design, focusing on the patterns which deal with the modern clothes' constructing, and are based on national costume specific features. The substantiation and practical application of modern artistic design methods have been analyzed in the process of their development, on the example of the Hungarian Subolch-Sotmar costume from Berezska Region, which borders on Transcarpathia region of Ukraine. There has been proposed the stage description of graphic

project work as a theoretical and methodological basis for the development of modern clothing with ethno elements.

Originality. *The stages of clothes' designing have been analyzed, along with the most effective methods of artistic design and perspectives of their development, models on the basis of ethno elements have been described.*

Practical value *of research lays in the formation and implementation of graphic design methodology for the purpose of expanding the modern clothing with the patterns of ethnoelements, testing of the proposed methods in the process of clothes' produce.*

Keywords: *methods of artistic design, ethnic patterns, Hungarian costume, fashion, ethno-design patterns*